

MAQSUD SHAYXZODA HAYOTI VA IJODIY FAOLIYATINING BOSHLANG'ICH DAVRLARI

Saminov Shohjahon Sharifjon o'g'li

Toshkent davlat transport universiteti

“Siyosatshunoslik” yo‘nalishi 3-bosqich talabasi

***Annotatsiya:** Maqolada Maqsud Shayxzodaning hayoti va ijodiy faoliyatining boshlang'ich davrlari yoritilgan. Uning oilaviy muhitida shakllangan ilmiy va ma'rifiy qadriyatlar, ilk ta'lim yillari va u asos solgan adabiy-estetik qarashlar haqida batafsil to'xtalib o'tilgan. Shuningdek, Shayxzodaning milliy qadriyatlarni anglash va ularni asarlarida ifodalashga bo'lgan intilishlari tahlil qilinadi.*

***Kalit so'zlar:** Maqsud Shayxzoda, adabiy muhit, ta'lim, milliy qadriyatlar, ilk ijod, tarixiy shaxs.*

НАЧАЛЬНЫЕ ПЕРИОДЫ ЖИЗНИ И ТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАКСУДА ШЕЙХЗОДА

***Аннотация:** В статье освещаются ранние периоды жизни и творческой деятельности Максуда Шейхзаде. Подробно обсуждаются научные и образовательные ценности, сформировавшиеся в его семейном окружении, первые годы обучения и заложенные им литературно-эстетические взгляды. Также анализируются стремления Шейхзаде понять национальные ценности и выразить их в своих произведениях.*

***Ключевые слова:** Максуд Шейхзаде, литературная среда, образование, национальные ценности, первое произведение, историческая личность.*

THE BEGINNING PERIODS OF MAKSUD SHEIKHZODA'S LIFE AND CREATIVE ACTIVITY

***Abstract:** The article covers the early periods of Maqsud Sheikhzadeh's life and creative activity. The scientific and educational values formed in his family environment, the early years of education and the literary and aesthetic views he*

founded are discussed in detail. Shaikhzada's aspirations to understand national values and express them in his works are also analyzed.

Key words: *Maqsud Sheikhzadeh, literary environment, education, national values, first work, historical person.*

Kirish. Maqsud Shayxzoda – o‘zbek va ozarbayjon adabiyotining mashhur vakili, shoir va dramaturg sifatida milliy va umumbashariy qadriyatlarni asarlarida o‘ziga xos tarzda aks ettirgan. Uning hayotiy yo‘li va ijodiy faoliyati mazmunan boy va serqirra bo‘lib, XX asr boshlaridagi jamiyat va madaniyat hayotining aks-sadosi sifatida katta ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada Shayxzodaning bolalik yillari, oilaviy muhitining shakllanishidagi ta’sirlar hamda uning ilk ta’lim olgan davrlari haqida fikr yuritiladi.

Asosiy qism. 1. Oilaviy muhitning ahamiyati

Maqsud Shayxzoda 1908-yil 7-noyabr kuni Tbilisida tug‘ilgan. Uning otasi Mavsumbek Tbilisidagi feldsherlik maktabini tamomlagan, onasi Fotimaxonim esa zamonaviy bilimlar bilan qurollangan ayollardan edi. Bu ikki shaxsning ilm-ma’rifatga bo‘lgan e’tibori Shayxzodaning tarbiyasida muhim o‘rin tutgan. Fotimaxonim birinchi bo‘lib ayollar huquqlari va ularning savodxonligini oshirish masalasida faoliyat yuritgan ayollardan bo‘lgan. Mavsumbek esa shifokor sifatida Oqtosh shahrida aholiga tibbiy yordam ko‘rsatish bilan birga, bolalariga ta’lim olishda yo‘l ko‘rsatgan.

2. Ilk ta’lim yillari

Shayxzoda ilk ta’limini 1917-yilda Oqtoshdagi “Rushdiya” maktabida boshlagan. Bu maktab o‘sha davrda jahon va dunyoviy fanlarni o‘qituvchi ilg‘or uslubdagi ta’lim muassasalaridan biri edi. Shayxzoda maktabda o‘zining yuqori qobiliyatlari va ilg‘or fikrlari bilan boshqalardan ajralib turgan. U barcha fanlardan a’lo baholar bilan o‘qigan va erta yoshlikdan she’r yozishga qiziqishni boshlagan. Dastlabki ijodiy satrlari, xususan, quyidagi misralar uning milliy qadriyatlarni anglash va ular asosida ijod qilishga bo‘lgan intilishlarini ko‘rsatadi:

Arslonlardan arslon tarqar,

Sher bolasi sher bo'lg'in,
Ulgay, qo'zim, unutmaki,
O'z zoting-la bir bo'lg'in.

Ushbu satrlar Shayxzodaning ilk she'riy qarashlari va milliy ongining boshlang'ich ifodasi sifatida e'tiborga loyiqdir.

3. Adabiy muhit va ta'sirlar

Shayxzoda voyaga yetgan davrdagi oilaviy muhit zamonaviy ma'rifiy va adabiy an'analar bilan uyg'un edi. Uyda Pushkin, Lermontov, Shekspir, Navoiyning asarlarini o'qish odatiy hol bo'lgan. Bunday madaniy muhit Shayxzodaning o'z dunyoqarashini kengaytirishiga, ijodiy ilhom manbalarini anglashiga yordam bergan.

Shuningdek, Shayxzodaning ilk muallimi Muxor Afandizoda uning ta'lim jarayonida muhim rol o'ynagan. U yosh Shayxzodaga arab, turk va rus tillarini o'rgatgan, bu esa keyinchalik shoirning tarjimonlik faoliyatida o'z ifodasini topdi.

Xulosa va takliflar: Maqsud Shayxzodaning hayoti va ijodiy faoliyatining boshlang'ich davrlari uning kelgusidagi adabiy va ijodiy yutuqlariga asos solgan davr bo'lib, unda oilaviy muhit va ta'lim jarayonining ahamiyati katta bo'lgan. Milliy qadriyatlar, jahon adabiyoti bilan tanishlik va ma'rifiy faoliyat Shayxzodaning ijodida o'zining yorqin izini qoldirgan. Ushbu davrni o'rganish nafaqat shoir ijodini tushunishga, balki XX asr boshlaridagi madaniy va ma'rifiy jarayonlarni yoritishga ham xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Халил Риза. “Мақсуд Шайхзоданинг адабий ижоди”. Боку, 1980.
2. Жалолов Тўхтасин. “Шайхзода ва унинг ижоди”. Тошкент, 1965.
3. Каримов Наим. “Мақсуд Шайхзода”. Тошкент: Фан, 2009.